Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Forn de calç del Ferran

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Raval del Ferran
Alçada:	288

Coordenades:

Latitud:	41.65571
Longitud:	1.84606
UTM Est (X):	403919
UTM Nord (Y):	4612194

Classificació

Número de fitxa	08053 - 519
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Contemporani Modern Popular
Segle	XVII-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Malgrat l'olla s'ha anat enfonsant, es conserva un mur de pedra seca molt ben executat així com l'entrada que la seva fondària permet arrecerar-se en cas de mal temps. Probablement un cop abandonat el forn, aquest indret hagi estat emprat per al cultiu.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08052A002000150000OM
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa:	dl., 29/05/2017 - 02:00

Descripció

Forn de calç situat en un marge al vessant de migdia del serrat de cal Senyoret. L'olla està enfonsada i només es conserva la boca d'entrada d'1,75 metres d'alçada. L'accés a l'interior presenta el passadís característic, amb una fondària de 2 metres per una amplada màxima a l'exterior de 0,90 metres. Per sobre, tres llindes monumentals de 0,90 i dues de 0,60 metres d'amplada per 1,20 metres de llargària.
A l'exterior, a mà dreta del marge, hi ha una escala volada que a posteriori es va reforçar per sota amb un muret de pedra, que permet accedir a la part superior. A mà dreta hi ha una pedrera de calç i el terreny des de la part superior de l'olla fins a la pedrera és una rampa d'accés natural.

Observacions:

No està inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra.

Història

Els forns de calç o olles de calç són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya. Fets de pedra i fang, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Antigament la calç era un material molt necessari per a la construcció per a fer el morter de calç, barrejant aigua i sorra, i per a arrebossar les façanes i emblanquinar les cases. També servia a impermeabilitzar les cisternes i els safarejos així com per a desinfectar i també tenia un ús agrícola per a ensulfatar les plantes contra les plagues. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un forn de forma rodona fet dins la terra o la roca. Es necessitaven temperatures entre 800°C i 1000ºC perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per a aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.
Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la feixuga feina d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida: a baix les més grosses i a dalt del curull les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o boca per introduir-hi els feixos de llenya amb una mena de forca anomenada gavell. S'encenia el foc i es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Es sabia que el forn era cuit quan sortia flama blanca i les pedres es posaven vermelles. Un cop fredes les pedres eren blanques. Quan començava l'encesa, ja no es podia parar fins que el mestre calcinaire deia que la pedra era ben cuita. Calien de dotze a quinze dies de cuita per deixar la pedra a punt; i després vint dies més per refredar-se. Aquesta calç viva s'apagava tirant aigua, essent convertida en hidrat de calç o calç morta. Passat aquest temps ja era a punt per desenfornar i transportar la calç en carros a la seva destinació per al seu ús. Generalment es feia un forn de calç quan hi havia necessitat de producte, i no sempre era comercialitzat, sinó que cada casa se'n feia un i s'abandonava després de ser utilitzat. Tampoc era necessari que estigués situat a prop d'una pedrera de calcària, ja que normalment es trobaven pedres d'aquest tipus escampades dins el bosc, al peu dels camins o a les rieres.

D'aquesta antiga activitat, tan estesa només resta el mut testimoni d'aquells forns que en l'actualitat estan mig enrunats i tapats per la vegetació. La producció de calç va tenir una certa importància fins a mitjans segle XX, com ho demostra l'existència de moltes olles o forns arreu del territori.

Bibliografia

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.
GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.
ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

Image not found or type unknown